

**MERI-RASTILAN ASEMAKAAVAN JA ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN
VAIKUTUKSET KALLAHDEN HARJU-, NIITTY- JA VESIALUEIDEN
NATURA 2000 -ALUEESEEN**

Esa Lammi & Marko Vauhkonen

29.3.2018

MERI-RASTILAN ASEMAKAAVAN JA ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN VAIKUTUKSET KALLAHDEN HARJU-, NIITTY- JA VESIALUEIDEN NATURA 2000 -ALUEESEEN

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Arvioinnin tausta	3
2.1 Arviointivelvoite	3
2.2 Merkittävyyden arviointi	3
2.3 Arvioinnin sisältö	4
3 Arvioinnissa käytetyt aineistot	5
4 Kaavaluonnos	5
5 Muut hankkeet ja suunnitelmat	7
6 Kallahden harju-, niitty- ja vesialueiden Natura 2000 -alue	8
6.1 Luontodirektiivin luontotyypit	8
6.2 Natura-tietolomakkeella mainitut lajit	11
7 Meri-Rastilan asemakaavan vaikutukset Kallahden Natura 2000 -alueeseen	12
7.1 Vaikutusten tunnistaminen	12
7.2 Asemakaavan vaikutukset suojeltaviin luontotyyppisiin	14
7.3 Asemakaavan vaikutukset Natura-lomakkeella mainittuihin lajeihin	17
7.4 Vaikutukset Natura-alueen eheyteen	18
7.5 Yhteisvaikutukset	18
7.6 Haitallisten vaikutusten lieventäminen	19
8 Yhteenveto ja johtopäätökset	19
9 Lähteet ja kirjallisuus	20

Kansi: Kallahden rantaniittyä. Valokuva © Esa Lammi.

1 JOHDANTO

Vuosaarella sijaitsevalle Meri-Rastilan alueelle on valmisteilla asemakaava ja asemakaavan muutos, joka mahdollistaisi täydennysrakentamista olemassa oleville tonteille ja viheralueen reunoille. Kaavan toteutuessa alueen asukasluku kasvaisi noin 3300–4600 uudella asukkaalla. Asemakaava-alue rajautuu pieneltä osin Kallahden harju-, niitty- ja vesialueet -nimiseen Natura 2000 -alueeseen (FI0100063; jatkossa Kallahden Natura-alue).

Kaavasuunnittelu on edennyt luonnosvaiheeseen. Helsingin kaupunkiympäristön toimialan asemakaavoituspalvelu tilasi arvioinnin kaavaluonnoksen mukaisen maankäytön vaikutuksista Kallahden Natura-alueeseen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Arvioinnin ovat laatineet biologit FM Esa Lammi ja FM Marko Vauhkonen.

2 ARVIOINNIN TAUSTA

2.1 Arviointivelvoite

Luonnonsuojelulain 64 a §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Lain 65 §:ssä säädetään seuraavasti: ”Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.”

Viranomais ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseksi taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos arviointi ja lausuntomenettely osoittavat hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Poikkeaminen tästä edellyttää yleisten etujen kannalta pakottavaa syytä, vaihtoehtojen puuttumista ja valtioneuvoston yleisistunnon päätöstä. Kaavaratkaisuille on lähes aina olemassa vaihtoehto, joten kaavaa tulee tarvittaessa muuttaa siten, että Natura-alueen suojeluperusteena olevat luonnonarvot eivät merkittävästi heikenny.

2.2 Merkittävyyden arviointi

Kallahden Natura-alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon EU:n luontodirektiivin mukaisena SAC-alueena. Luontodirektiivissä säädetään tiettyjen luontotyyppien sekä luonnonvaraisten eläin- ja kasvilajien suojelusta. Tavoitteena on, että lajien luontainen levinneisyysalue ei supistu ja niiden elinympäristöt säilyvät niin, että kannan säilyminen voidaan turvata myös tulevaisuudessa. Luontodirektiivissä ei

ole määritelty, milloin luonnonarvot heikentyvät tai milloin ne heikentyvät merkittävästi. Euroopan komission (2000) julkaisemassa ohjeessa todetaan kuitenkin, että vaikutusten merkittävyys on määritettävä suhteessa suunnitelman tai hankkeen kohteena olevan suojeltavan alueen erityispiirteisiin ja luonnonoloihin, ottaen erityisesti huomioon alueen suojelutavoitteet. Esimerkiksi sadan neliömetrin menetys luontotyyppin alueesta voi olla merkittävä, jos kysymyksessä on harvinaisen kasvilajin pieni kasvupaikka, mutta esimerkiksi laajan metsäalueen reunalla vastaava menetys voi olla lähes merkityksetön.

Arvioitaessa häiriön merkittävyyttä voidaan käyttää lähtökohtana Neuvoston direktiivin 92/43/ETY määrittelemää luontotyyppin ja lajin suotuisan suojelun tasoa. Suotuisa suojelun taso tarkoittaa luontotyypeillä (luontodirektiivin 1 artikla kohta e, luontotyyppin suotuisan suojelutason määritelmä) useaa asiaa:

- luontotyyppin luontainen levinneisyys sekä alueet, joilla sitä esiintyy kyseessä olevalla alueella, ovat vakaita tai laajenemassa,
- erityinen rakenne ja erityiset toiminnot, jotka ovat tarpeen luontotyyppin säilyttämiseksi pitkällä aikavälillä, ovat olemassa ja säilyvät todennäköisesti ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa,
- alueelle luonteenomaisten lajien suojelun taso on suotuisa.

Vaikutusten merkittävyyttä koko alueen kannalta arvioidaan alueen koskemattomuuskäsitteen kautta. Luontodirektiivissä ja komission tulkintaohjeissa korostetaan, että hanke ei saa uhata alueen koskemattomuutta, ts. koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan täytyy säilyä elinkelpoisena ja kohteen suojeluperusteena mainittujen luontotyyppien ja lajien kantojen täytyy säilyä elinvoimaisina.

Luontotyyppien osalta haitallisen vaikutuksen merkitystä Natura 2000 -verkostossa voidaan arvioida sen perusteella, kohdistuuko vahinko niin laajalle alueelle, että kyseisen luontotyyppikohteen pinta-alan pieneneminen (tai luontotyyppin ominaispiirteiden muuttuminen) on merkittävä sen suojelutason kannalta. Vaikutus suojelun tasoon on yleensä merkittävämpi, jos vahinko kohdistuu luontotyyppin levinneisyyden reuna-alueille. Lisäksi vaikutus on merkittävämpi, jos vahinko aiheuttaa luontotyyppin rakenteessa ja toiminnassa pysyviä ja vaikeasti palautettavia muutoksia (Ympäristöministeriö 2012).

2.3 Arvioinnin sisältö

Natura-arvioinnissa keskitytään suojelun perustana oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin. Natura-alueen suojelu voi perustua luontodirektiiviin tai lintudirektiiviin tai molempiin. Kallahden Natura-alue on suojeltu luontodirektiivin perusteella. Suojeluperusteina ovat luontotyypit ja lajit luetellaan kohteen Natura 2000 -tietomakkeella.

Vaikutukset voidaan jakaa välittömiin ja välillisiin vaikutuksiin. Välittömästä vaikutuksesta on kyse silloin, kun ympäristöä muuttava toimenpide kohdistuu suoraan Natura-alueelle (esimerkiksi pienentämällä luontotyyppin pinta-alaa). Välillisestä vaikutuksesta on kyse silloin, kun Natura-alueen ulkopuolella tehtävä toimenpide

vaikuttaa Natura-alueen puolella (esimerkiksi virkistyskäytön lisääntymisestä koituvat haitat, veden laadun heikentyminen).

Meri-Rastilan asemakaava-alue sijaitsee kokonaan Natura-alueen ulkopuolella. Kaavan toteutumisesta ei aiheudu välittömiä Natura-alueeseen kohdistuvia vaikutuksia. Tässä arvioinnissa tarkastellaankin välillisiä vaikutuksia sekä asemakaava-hankkeen yhteisvaikutuksia muiden Natura-alueelle ja sen lähelle suunniteltujen hankkeiden kanssa.

Kallahden Natura-alue on myös merkittävä lintujen pesimäpaikka ja yksi pääkaupunkiseudun tärkeimmistä vesilintujen muutonaikaisista ruokailu- ja levähdysalueista (Ellermaa 2018). Kallahden Natura-lomakkeella mainitaan 10 lintudirektiivin liitteen I lajia ja useita muita lintulajeja. Ne eivät ole suojeluperusteita luontodirektiivin mukaan perustetulla Natura-alueella. Kohteen merkittävyyden vuoksi tässä arvioinnissa tarkastellaan kuitenkin myös linnustoon kohdistuvia vaikutuksia.

3 ARVIOINNISSA KÄYTETYT AINEISTOT

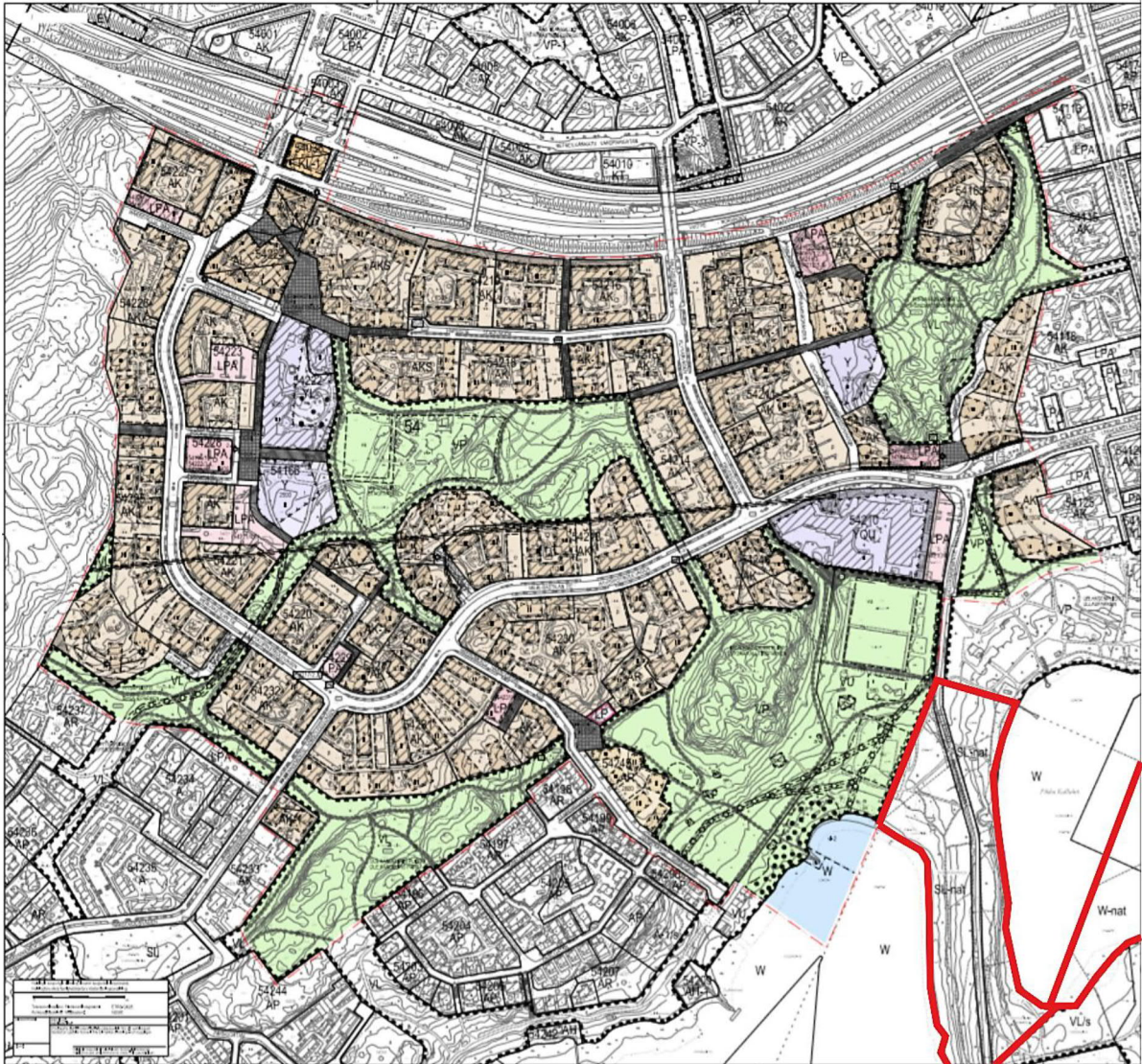
Kallahden Natura-alueelle on tehty useita suunnitelmia, joiden yhteydessä on koottu aluetta koskevia luontotietoja ja tehty tarkentavia selvityksiä. Tuoreimmat työt ovat Kallahdenharjun luonnonsuojelualueelle laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma (Lammi 2014a), Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualan hoito- ja käyttösuunnitelma (Lammi 2014b) sekä Kallahden matalikon hoito- ja käyttösuunnitelma (Alleco 2016). Niihin kootut luontotiedot ovat arvioinnin keskeisenä lähtöaineistona.

Maa-alueen kasvillisuutta ja luontotyyppejä on kuvattu lisäksi Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmässä. Tuorein selvitys vedenalaisesta luonnosta on vuodelta 2015 (Syväranta & Leinikki 2015). Linnuston tarkastelussa on käytetty BirdLife Suomen ylläpitämästä Tiira-lintutietopalvelusta poimittuja havaintoja (Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ry 2016).

Arvioinnissa tarkasteltava kaavaluonnos on päivätty 14.2.2017. Arviointiaineistoon sisältyivät myös kaavaselostuksen luonnos, havainnekuva sekä kaupunkirakenteellisia periaatteita esittelevä selostus. Arviointia varten saatiin käyttöön 28.2.2018 päivätty laskelma kerrosalojen ja asukasluvun muutoksista.

4 KAAVALUONNOS

Meri-Rastilan asemakaava-alue ja asemakaavan muutosalue sijaitsee Vuosaaren kaupunginosassa. Suunnittelualueen pinta-ala on 0,70 km². Alue rajautuu pohjoisessa Vuotiehen, idässä Kallahden asuinalueeseen sekä etelässä Kallahdenharjuun, Ramsinrannan asuinalueeseen ja Rysäpuiston eteläpuoliseen asuinalueeseen. Länsipuolella on metsäistä lähivirkistysaluetta. Kallahdenharju on luonnonsuojelualue, joka kuuluu Kallahden Natura-alueeseen. Asemakaava-alueen ja Natura-alueen yhteinen raja on 170 metrin mittainen (kuva 1).

Kuva 1. Ote 14.2.2017 päivätystä asemakaavaaluonnoksesta. Rakennettavan alueen ja Natura-alueen (Kallahdenharju ja vesialue; rajattu punaisella viivalla) väliin on osoitettu ulkoilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU) sekä Ison Kallahden puisto (VP). Asemakaavaaluonnoksen vihreät alueet ovat viheralueita, ruskeat alueet asuinalueita ja siniharmaat alueet julkisten rakennusten korttelialueita.

Meri-Rastilan kaavahankkeen tavoitteena on tiivistää nykyistä kaupunkirakennetta. Alueelle on suunniteltu uutta asuinrakentamista puistoalueiden reunoille sekä olemassa oleville tonteille. Asemakaavan muutokseen sisältyy myös Rastilan liikekeskuksen uudistus. Kaavaratkaisu perustuu osittain olemassa olevan rakennuskannan purkamiseen. 28.2.2018 päivätyn laskelman mukaan:

- asuntorakentamisen lisäys on 220 200 k-m²
- julkisten palveluiden lisäys 5100 k-m² ja
- liiketilojen lisäys 4060 k-m².

Alueen nykyinen asukasluku on noin 3900. Asukasmäärän voi arvioida kasvavan noin 4400 asukkaalla (asukasmäärän laskemiseksi on käytetty lukua 1 as / 50 k-m²).

Natura-aluetta lähimmät uudet korttelialueet tulevat Ison Kallahden puiston laiteille noin 200–250 metrin päähän Kallahdenharjusta. Harjun länsipuolinen, kaava-alueeseen kuuluva vesialue säilyy nykyisen kaltaisena. Alueella on uimaranta ja saunarakennus.

5 MUUT HANKKEET JA SUUNNITELMAT

Helsingin uusi yleiskaava

Vuonna 2016 hyväksyttyä uutta yleiskaavaa varten on tehty Natura-arviointi (Ramboll 2015). Sen mukaan Kallahdelle ei osoiteta uutta rakentamista, vaan kaava vahvistaa aikaisemmin hyväksytyissä asemakaavoissa osoitetun rakentamisen. Yleiskaavassa kuitenkin osoitetaan uutta rakentamista Vuosaareen. Natura-alueeseen arvioidaan kohdistuvan haitallisia vaikutuksia virkistyskäytön lisääntymisestä. Haittoja ei ole arvioitu merkittäviksi.

Helsingin itäisen saariston asemakaava

Valmisteilla oleva Helsingin itäisen saariston asemakaava sijoittuu Kallahtea ympäröiville vesialueille ja osittain myös Kallahden Natura-alueelle. Kaavaehdotuksessa esitetyt uudet rakennuspaikat lisäävät veneilyä Kallahden läheisyydessä. Veneily voi vaikuttaa Natura-alueen vedenalaisiin luontotyyppeihin.

Vuosaaren muut kaavat

Vuosaarella on vireillä useita muita kaavahankkeita. Näistä Lohiniemenrannan asemakaavanmuutos sijoittuu Meri-Rastilan kaava-alueen eteläpuoliselle ranta-alueelle. Lohiniemenrannan asemakaava mahdollistaa rannassa sijaitsevan edustustilan laajentamisen koulutuskäyttöön nykyiselle rakennusten korttelialueelle sekä lähivirkistysalueelle ja vesialueelle. Lisäksi alueelle on tulossa majoitustila nykyiselle asuintontille.

Muut Vuosaaren aluetta koskevat kaavat ja suunnitelmat sijoittuvat melko kauas (yli 1 km) Natura-alueelta.

Hoito- ja käyttösuunnitelmat

Kallahden Natura-alueella on kaksi luonnonsuojelualuetta: Kallahden rantaniityn (YSA013227) ja Kallahdenharjun (YSA013227) luonnonsuojelualueet. Molemmille alueille on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuosiksi 2014–2023 (Lammi 2014a, b). Kallahden rantaniitty on merenrantaniittyä, jonka uhkana on umpeenkasvu ja liiallinen ulkoilijoiden aiheuttama kulutus. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään rantaniityn kasvillisuuden ja maiseman säilyttämiseksi toimenpiteitä, jotka estävät avomaiseman sulkeutumista ja kasvillisuuden kulumista.

Kallahdenharju on pieni, jyrkkärinteinen, vanhaa männikköä kasvava harju. Rungas ulkoilukäyttö on kuluttanut Kallahdenharjun kasvillisuutta ja aiheuttanut eroosiota rannan läheisillä rinteillä. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään toimenpiteitä kulun ohjaamiseksi virallisille reiteille. Suunnitelmassa tarkastellaan lisäksi

puuston hoitotarvetta sekä annoille levinneen kurturuuden hävittämistä. Kallahden rantaniityn ja Kallahdenharjun hoito- ja käyttösuunnitelmissa ei esitetä toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin lisäämään suojelualueiden virkistyskäyttöä tai muuta käyttöä.

Kallahden eteläpuolista, Natura-alueeseen kuuluvaa matalikkoa on esitetty Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa (Erävuori ym. 2015) uudeksi luonnonsuojelualueeksi. Alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma (Alleco 2016), jossa tarkastellaan erityisesti vedenalaisia luontotyyppisiä, virkistyskäytön ohjaamista ja mahdollisia rajoituksia. Suunnitelmaan sisältyy pinnanalainen luontopolku, mutta ei muita alueen käyttöä mahdollisesti lisääviä toimenpiteitä.

6 KALLAHDEN HARJU-, NIITTY- JA VESIALUEIDEN NATURA 2000 -ALUE

Kallahti on kapea, mereen työntyvä niemi, joka on osa Hyvinkäältä Suomenlahteen ulottuvaa harjujaksoa. Kallahti kuuluu vuonna 1984 vahvistettuun harjujen suojeluohjelmaan ainoana kohteena Helsingissä (tunnus HSO010003). Kallahden tyvellä sijaitseva Kallahdenharjun luonnonsuojelualue, niemen eteläpäässä sijaitseva Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualue sekä Kallahtea ympäröivät vesialueet muodostavat yhdessä Kallahden harju-, niitty- ja vesialueet -nimisen Natura 2000 -alueen (FI010063). Natura-alueeseen kuuluva vesialue reunustaa Kallahtea vaihtelevan levyisenä ja jatkuu niemen eteläpuolella hiekkasärkinä ja hiekkapohjana kahden kilometrin matkan Kutusärkin saaren eteläpuolelle asti (kuva 2). Myös Kallahden rantaniityn suojelualueita reunustavat matalikot kuuluvat Natura-alueeseen. Natura-alueen pinta-ala on 251 hehtaaria, josta vesialueen osuus on 243 hehtaaria.

6.1 Luontodirektiivin luontotyypit

Kallahden harju-, niitty- ja vesialueiden Natura 2000 -alue on suojeltu luontodirektiivin mukaisena kohteena (SAC), joten luontovaikutusten arvioinnissa tulee ensisijaisesti selvittää, millaisia vaikutuksia hankkeella on alueen suojeltaviin luontotyyppisiin ja luontodirektiivissä lueteltuihin lajeihin.

Natura-tietolomakkeessa ei mainita luontodirektiivin liitteen II lajeja. Tietolomakkeen (Uudenmaan ympäristökeskus 1998) mukaan alueelta tavataan viittä luontodirektiivin luontotyyppiä, joista merenrantaniityt on priorisoitu eli ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi. Natura-tietolomakkeiden täydennyksen (2014) yhteydessä luontotyyppien listaan on ehdotettu lisättäväksi rannikon laguunit. Luontotyyppien peittävyysiin on samalla esitetty joitakin tarkentuneisiin tietoihin perustuvia muutoksia (taulukko 1).

Kuva 2. Kallahden harju-, niitty- ja vesialueiden Natura 2000 -alue (vihreä raja). 1 = Kallahdenharjun luonnonsuojelualue, 2 = Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualue, 3 = Kallahden uimaranta. Meri-Rastilan asemakaava-alueen sijainti on merkitty punaisella ympyrällä. Karttapohja © Helsingin karttapalvelu.

Taulukko 1. Luontodirektiivin luontotyypit Kallahden Natura-alueella Natura-tietolomakkeiden täydennysehdotuksen (2014) mukaan.

Luontotyyppi	Koodi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus
Vedenalaiset hiekkasärkät	1110	90	Hyvä
Rannikon laguunit	1150	4	Merkittävä
Rantavallien yksivuotinen kasvillisuus	1210	0,05	Merkittävä
Itämeren borealiset rantaniityt	1630	2,2	Erinomainen
Itämeren borealiset hiekkarannat, joilla on monivuotista ruohovartista kasvillisuutta	1640	0,36	Merkittävä
Rannikon laguunit	1150	4	Merkittävä
Harjumuodostumien metsäiset luontotyypit	9060	3	Merkittävä

Luontotyyppien luonnehdinnat Airaksisen & Karttusen (2001) mukaan:

Vedenalaiset hiekkasärkät

Vedenalaiset hiekkasärkät ovat rantavyöhykkeen lähellä sijaitsevia pysyvästi vedenalaisia hiekkasärkkiä, joissa vedensyvyys on harvoin yli 20 metriä. Luontotyyppiä esiintyy lähinnä jääkauden yhteydessä syntyneissä kerrostumissa.

Vedenalaiset hiekkasärkät on vallitseva luontotyyppi koko Natura-alueella. Sen osuus Natura-alueen pinta-alasta on noin 35 %. Pääosa hiekkasärkistä on alle kolmen metrin syvyydessä. Niistä on erotettavissa seitsemän Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa kuvattua vedenalaista luontotyyppiä (Syväranta & Leinikki 2015). Laajimmat esiintymät ovat Kallahden uimarannan lounaispuolella sekä Kallahden eteläpuolella.

Rannikon laguunit

Rannikon laguunit ovat matalia suolaisen veden hallitsemia alueita, joita hiekkasärkät, somerikot tai kalliot erottavat muusta merialueesta. Laguunien suolapitoisuus voi vaihdella hyvin paljon sademäärän ja haihdunnan mukaan. Laguuneja on etenkin maankohoamisrannikolla.

Natura-alueella on joitakin rannikon laguuneiksi tulkittavia kohteita.

Rantavallit

Rantavalleihin kuuluu yksivuotisten kasvien muodostamia yhdyskuntia, joita on rannoilla veden ja jäiden kuljettaman aineksen ja soran kasautumilla. Rantavalleja on yleensä avoimilla rannoilla ja lahtien perukoissa saariston uloimmissa osissa. Rantavallit koostuvat useimmiten tuoreesta ja maatuneesta rakkohaurusta, järvi-ruo'osta ja muusta eloperäisestä aineksesta. Rantavalleissa on runsaasti typpipitoista orgaanista ainesta, mikä heijastuu niiden kasvillisuuteen.

Rantavalleja on Natura-alueella melko niukasti lähinnä Kallahden eteläpäässä ja saarten rannoilla.

Itämeren boreaaliset rantaniityt

Luontotyyppiin kuuluvat merenrantaniityt, joiden kasvillisuus on matalaa. Merenrantaniityt koostuvat aina useista kasviyhdyksistä, jotka esiintyvät joko mosaikkimaisesti tai vyöhykkeinä rannalta kuivemmalle maalle päin. Monia rantaniityjä on laidunnettu tai niitetty, mikä on pitänyt ne avoimina ja kasvilajistoltaan monimuotoisina.

Natura-alueen ainoa laajahko rantaniitty on Kallahden rantaniitty, joka on suojeltu luonnonsuojelualueena. Niityn luonnontila on hieman heikentynyt luontaisen umpeenkasvun (puusto, järviruoko) ja virkistyskäytön aiheuttaman kulumisen vuoksi. Itämeren boreaaliset rantaniityt on priorisoitu eli ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi. Luontotyypin edustavuus Natura-alueella on arvioitu erinomaiseksi.

Itämeren boreaaliset hiekkarannat

Luontotyyppiin kuuluu erilaisia aaltojen muokkaamia hiekkarantoja, joiden kasvillisuus on useimmiten niukkaa ja joissa on yleisesti myös kasvittomia alueita etenkin lähellä vesirajaa. Hiekkaa sitovat kasvilajit ovat yleisiä ja kasvilajisto voi olla monipuolinen. Hiekkarannoilla esiintyy luontotyypille omaleimainen hyönteislajisto.

Itämeren boreaalisia hiekkarantoja on eri puolilla Natura-aluetta, mutta niiden pinta-ala on vähäinen.

Harjumuodostumien metsäiset luontotyypit

Harjut ovat jääkauden aikana syntyneitä muodostumia, jotka koostuvat hiekasta, sorasta ja muusta jäätiköiden sulamisvesien lajittelemasta aineksestä. Luontotyyppiin kuuluvat harjumuodostumat ovat metsäisiä, useimmiten männikön kattamia harjanteita, jotka yleensä ovat yli 20 metriä korkuisia. Harjujen paiste- ja varjorinteiden väliset pienilmastolliset erot voivat olla hyvin merkittäviä ja varsinkin paisterinteille on muodostunut omanlaisensa kasvillisuus. Paisterinteillä tavataan myös harvinaisia hyönteislajeja.

Natura-alueen pohjoispäässä sijaitseva Kallahdenharju on luontotyyppiä hyvin edustava harju, jonka puusto on vanhaa männikköä. Kallahdenharju on kasvilajistoltaan melko yksipuolinen. Rungas virkistyskäyttö on heikentänyt kasvillisuutta ja aiheuttanut paikoin harjurinteen eroosiota.

6.2 Natura-tietolomakkeella mainitut lajit

Kallahden Natura-tietolomakkeella (1998) tai sen täydennysehdotuksessa (2014) ei mainita luontodirektiivin liitteen II lajeja.

Lintudirektiivin liitteen I lajeista mainitaan pesivinä kalatiira, lapintiira, räyskä ja palokärki sekä muuttoaikaisina vierailijoina laulujoutsen, pikkujoutsen, uivelo, kapustarinta, keräkurmitsa ja suokukko.

Lintudirektiivin liitteessä I mainitsemattomista muuttavista lintulajeista luetellaan härkälintu, metsähanhi, ristisorsa, jouhisorsa, haapana, tavi, tukkasotka, lapa-sotka, pilkkasiipi, alli, karikukko, suosirri ja punajalkaviklo.

Huomionarvoisista kasvilajeista lomakkeella (1998) mainitaan merinätkelmä, suola-arho, särmäputki, ketomaruna ja käärmeenkieli sekä hyönteislajeista harju-yökkönen.

Lomakkeella mainitut linnut sekä kasvi- ja hyönteislajit eivät ole alueen suoje-luperusteita. Hyönteisiä ja kasvilajeja ei mainita Natura-lomakkeen täydennysehdo-tuksessa.

7 MERI-RASTILAN ASEMAKAAVAN VAIKUTUKSET KALLAHDEN NATURA 2000 -ALUEESEEN

7.1 Vaikutusten tunnistaminen

Asemakaavaluonnoksessa osoitetut rakentamisalueet sijaitsevat Natura-alueen ulkopuolella, joten kaavaluonnoksella ei ole suoria, välittömiä vaikutuksia Natura-alueen suoje-luperusteisiin. Mahdollisia välillisiä vaikutuksia ovat:

- virkistyskäytön lisääntyminen Natura-alueen maa- ja ranta-alueilla,
- veneilyn lisääntyminen Natura-alueella,
- vedenlaadun heikkeneminen (hulevedet, haitalliset päästöt),
- vaikutukset alueen ekologiseen eheyteen,
- vaikutukset yhdessä muiden alueeseen vaikuttavien hankkeiden tai suunnitelmien kanssa.

Virkistyskäyttö

Asemakaavaluonnoksen mukainen täydennysrakentaminen lisää asukaslukua Natura-alueen lähellä. Samalla virkistyskäyttö Natura-alueella lisääntyy. Virkistyskäytön haitalliset vaikutukset voivat kohdistua kasvillisuuteen, maaperään, vesialueelle tai eläimistöön. Näkyvin ja merkittävin vaikutus syntyy maaston tallautumisesta, joka kuluttaa kasvillisuutta, tiivistää maaperää ja voi pahimmillaan saada aikaan kasvittomien alojen syntymisen ja sitä kautta voimistaa eroosiota. Tallautumiselle erityisen herkkiä ovat alueen harjumuodostumat sekä vedenalaiset, matalien vesialueiden luontotyypit.

Eläimistöön kohdistuvista vaikutuksista merkittävin on häiriintyminen. Häiriötä syntyy ulkoilijoiden aiheuttamista äänistä ja liikkumisesta esimerkiksi liian lähellä pesää. Ulkoilijoiden koirat voivat aiheuttaa merkittävääkin häiriötä erityisesti maassa pesiville ja ruokaileville linnuille. Ulkoilukäyttö karkottaa arimpia eläinlajeja ja vähentää muiden lajien ruokailuun sekä pesien ja poikasten suojaamiseen käyttämää aikaa.

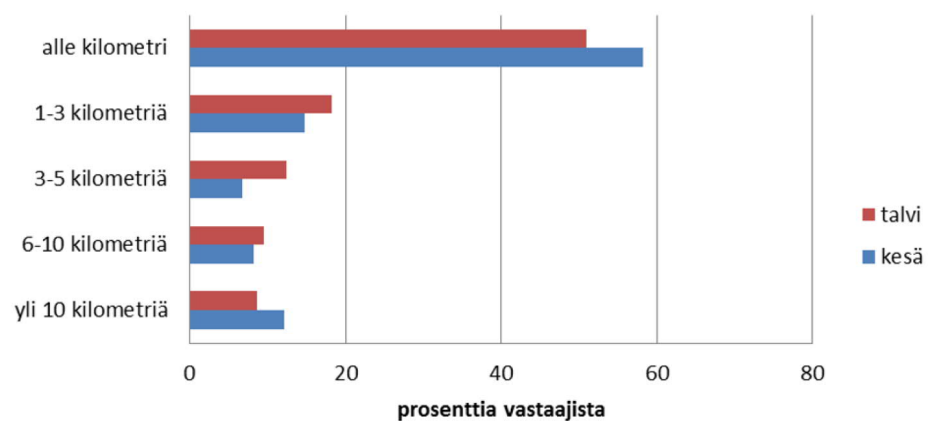
Virkistyskäyttö kanavoituu yleensä poluille, reiteille ja taukopaikoille, joilla ulkoilijat viettävät suurimman osan ajasta. Luonnon virkistyskäytölle on luonteenomaista, että se keskittyy voimakkaasti tietyille paikoille ja reiteille. Useissa tutkimuksissa on osoitettu, että virkistyskäytön aiheuttamien vaikutusten ja alueen käytön määrän välillä ei ole lineaarista yhteyttä, vaan suurimmat muutokset luonnonympäristössä tapahtuvat jo alhaisella käyttömäärällä. Tämän jälkeen virkistyskäyttö aiheuttaa vain hieman lisävaikutuksia ympäristöön (Cole 2004).

Ulkoliikunnan käyntikerrat jakautuvat kahteen ryhmään, arkiulkoilukäynteihin ja luontoliikuntakäynteihin. Arkiulkoilulla tarkoitetaan tavanomaista, yleensä säännöllisesti toistuvaa kävelyä ja lenkkeilyä (mukaan lukien sauvakävely ja koirien ulkoiluttaminen) oman asunnon lähiympäristössä. Luontoliikunta on pitkäkestoisempaa ulkoilua ja siihen kuuluvat mm. marjastus, sienestys, lintujen tarkkailu, luontokuvaus, eväsretkeily ja patikointi.

Arkiulkoilu tapahtuu pääasiassa asunnon välittömässä lähiympäristössä. Suurin osa ulkoilusta alkaa kotiovelta, josta lähdetään liikkumaan jalkaisin. Arkiulkoilua tapahtuu pääasiassa kevyen liikenteen väylillä, teillä sekä olemassa olevilla poluilla. Tyypillinen arkiulkoilukerta kestää 1–2 tuntia ja kuljettu matka on muutama kilometri. Espoossa tehdyn tutkimuksen mukaan yli 50 % arkiulkoilijoista liikkuu alle kilometrin päässä kodistaan (kuva 3).

Asukasluku alle kilometrin päässä Natura-alueesta vuonna 2013 oli 25 100 (Ramboll 2015). Asemakaavaluonnoksen mukainen Meri-Rastilan rakentaminen lisää asukaslukua arviolta 4400 asukkaalla (kasvua 17 %). Virkistyskäyttöpaine kohdistuu voimakkaimmin Kallahden harjualueelle, joka on asuinalueen arkiliikunta-alueella. Kauempana Meri-Rastilasta sijaitseva Kallahden niemi on suosittu ulkoilualue, joten myös sen käyttäjämäärät kasvavat. Alueella uimaranta on Helsingin suosituimpia. Uimareiden määrä on suurimmillaan yltänyt vuodessa 30 000:een. Meri-Rastilasta on uimarannalle matkaa noin 1,5–2 km.

Ulkoilupaikan etäisyys kodista, prosenttia kaikista vastaajista (n=687)

Kuva 3. Ulkoilupaikan etäisyys kodista Espoon liikuntatutkimuksessa (Suomen Latu ja Espoon kaupunki 2011).

Veneily

Meri-Rastilan täydennysrakentamisen voi lisätä vapaa-ajan veneilyä Kallahden Natura-alueella. Kaavassa ei osoiteta uusia venepaikkoja, mutta niiden tarve muualla kasvaa. Lisääntynyt veneily voi vaikuttaa pinnanalaiseen kasvillisuuteen potkurivirtojen ja veneiden ankkuroinnin takia. Veneilyn lisääntyminen lisää myös polttoainepäästöjen ja muiden päästöjen riskiä ja voi häiritä alueen linnustoa.

Vaikutukset vedenlaatuun

Asemakaava-alueen hulevedet johdetaan katuviemäriverkostoon. Rannan lähelle ei osoiteta venepaikkoja, viemäriputkia tai muita toimintoja, joista veteen voisi päästä haitta-aineita. Vaikutukset laajan Natura-alueen vedenlaatuun eivät ole todennäköisiä.

Vaikutukset ekologiseen eheyteen

Vaikutukset alueen ekologiseen eheyteen voivat olla merkittäviä silloin, kun hanke heikentää eläinten liikkumista tai kasvilajien leviämistä alueen sisällä tai tarkasteltavan alueen ja ulkopuolisten alueiden välillä.

7.2 Asemakaavan vaikutukset suojeltaviin luontotyypeihin

Meri-Rastilan asemakaavan ilmeisimmät ja selvimmän arvioitavat Natura-vaikutukset aiheutuvat ulkoilijoiden määrän kasvusta Natura-alueen maa- ja ranta-alueilla. Ulkoilijoiden määrän lisääntyminen Kallahden Natura-alueella jäänee melko vähäiseksi, sillä kaava-alueen ympäristössä on muitakin virkistyskäyttöön sopivia kohteita (Aurinkolahden uimaranta, useita viheralueita). Vaikutukset voivat kuitenkin muodostua huomattaviksi kulutusta heikosti kestävien luontotyyppien vuoksi. Vaikutusten arvioinnissa on pyritty ottamaan huomioon alueelle laadituissa hoito- ja käyttösuunnitelmissa esitetyt kulkua ohjaavat ja muut haitallisia muutoksia lieventävät toimenpiteet.

Harjumuodostumien metsäiset luontotyypit

Kulku Kallahdelle tapahtuu niemen tyvellä olevan harjun läpi tietä pitkin tai harjun rinteillä olevia ulkoilureittejä pitkin. Harjualue rajautuu Meri-Rastilan asemakaava-alueeseen. Lähimmät uudet rakennuspaikat sijoittuvat 200–250 metrin päähän Natura-alueen rajasta. Muut Natura-alueen maakohteet ovat yli kilometrin päässä asemakaava-alueesta. Haitalliset vaikutukset ovat todennäköisesti suurimpia harjualueella.

Runsas ulkoilukäyttö on kuluttanut Kallahdenharjun kasvillisuutta ja paikoin myös maaperää. Harjun kasvillisuus on muuttumassa kulutuksen ja mahdollisesti myös lisääntyneen ravinteisuuden vuoksi (ilman typpilaskeuma, koirien ulosteet). Harjualueella liikkumista on pyritty ohjaamaan monin tavoin. Harjulla on mm. viitotettu luontopolku, jonka reunoja on paikoin vahvistettu puisin tuvin. Kulkua on helpotettu myös puukaiteiden ja puuportaikoiden avulla. Virkistyskäytön jälkiä on silti havaittavissa myös ylläpidettyjen reittien ulkopuolella, mikä näkyy kasvillisuuden

kulumisena varsinkin polkujen risteyskohdissa ja rannoilla. Alueelle on lisäksi syntynyt uusia polkuja, sillä maasto on helppokulkuista ja kasvipeite herkästi kuluva. Virkistyskäytön lisääntyessä haitalliset vaikutukset todennäköisesti kasvavat. Kallahdenharju on merkittävä geologisena muodostumana ja maisemallisena elementtinä, mutta sen kasvillisuus ei ole kovin edustavaa. Esimerkiksi vaateliaat harjukasvit puuttuvat kokonaan. Haitallisia vaikutuksia voidaan lieventää hyvällä kulumajauksella. Entisestään lisääntyvän virkistyskäytön aiheuttamat haitalliset vaikutukset harjumetsät-luontotyyppiin arvioidaan kohtalaisiksi, mutta ei merkittäviksi.

Vedenalaiset hiekkasärkät

Vedenalaiset hiekkasärkät käsittävät noin 40 % Natura-alueen pinta-alasta. Virkistyskäytön kannalta ongelmallisia ovat Kallahden kärkeä reunustavat matalat vesialueet, joiden uhkana ovat uimareiden sekä veneiden, vesiskoottereiden ja surf-faajien aiheuttama vesikasvillisuuden kuluminen. Kahlaamisen aiheuttama kuluttava vaikutus vesikasvillisuudessa näkyy Kallahden uimarannan eteläpuolella olevalla matalikolla. Kallahden matalikon hoito- ja käyttösuunnitelmassa (Alleco 2015) on esitetty toimenpiteiksi mm. kahlattavaa luontopolkua (ohjaa virkistyskäyttöä), veneiden paikoittaista ankkurointikieltoa ja ankkurointipöijuja.

Yleiskaavan todennäköisimmät vaikutukset vedenalasiin hiekkasärkkiin muodostuvat asukasmäärän lisäyksen myötä aiheutuvasta vapaa-ajan veneilyn sekä Kallahden uimarannan kävijämäärien kasvusta. Kahlaavista uimareista aiheutuva kulutusvaikutus kohdistuu kuitenkin vain pieneen osaan (< 5 %) luontotyyppin kokonaisalasta. Myös vesiliikenteen aiheuttamat lisääntyvät häiriöt jäävät paikallisiksi. Kaavan toteutumisesta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia vedenalaiset hiekkasärkät -luontotyyppiin.

Rantavallit

Kallahden rantaniityn reunassa olevat rantavallit ovat herkkiä virkistyskäytön aiheuttamalle kulutukselle, sillä lähinnä maatuovasta kasviaineksesta ja hiekasta koostuvat vallit eivät kestä tallaamista. Rantaniityn luonnonsuojelualueella esiintyvien rantavallien kasvillisuus ei ole erityisen edustavaa ilmeisesti siksi, että vallit siirtyvät ja rikkoutuvat säännöllisesti aallokossa ja jäiden kasautuessa rannoille.

Suojelualueen reunassa olevat rantavallit ovat syrjässä käytetyiltä kulkureiteiltä, eivätkä vesirajan tuntumassa olevat ”ryönävallit” houkuttele ulkoilijoita. Tallautumista enemmän rantavallit-luontotyyppin tilaa voi heikentää roskaantuminen. Natura-alueen muissa osissa ei ole jalkaisiin saavutettavia rantavalleja. Virkistyskäytön lisääntymisen vaikutukset rantavalleihin jäävät vähäisiksi. Roskaantumisen vaikutuksia on hankala arvioida, mutta ainakin pääosa valleihiin ajautuvista roskista on peräisin mereltä.

Luontotyyppin ominaispiirteiden vuoksi rantavalleihin kohdistuvaa kulutusuhkaa ei arvioida merkittäväksi. Rantavallit-luontotyyppiin kohdistuvat vaikutukset eivät ole merkittäviä.

Itämeren boreaaliset rantaniityt

Kallahden rantaniitty sijaitsee Kallahden uimarannan vieressä. Luonnonsuojelualueen rajalle pystytetyistä aidoista, kulkurajoituksista ja opastauluista huolimatta uimarannan käyttö on ajoittain levittäytynyt rantaniityn puolelle. Niityn reunaosien kasvillisuus on tallautunut ja muuallekin on syntynyt uusia polkuja. Kosteimmat, lähellä rantaa olevat osat ovat säilyneet kulutukselta hyvin, sillä ne eivät ole houkutteleet ulkoilijoita. Rantaniityn edustavuus on paikoittaisesta kulumisesta huolimatta arvioitu erinomaiseksi. Rantaniityn alueelle on valmistunut hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa esitetään kulkua ohjaavia ja puustoutumista estäviä toimenpiteitä. Natura-alueella ei ole muita merkittäviä Itämeren boreaaliset rantaniityt -luontotyyppiin kuuluvia kohteita, joihin pääsisi maitse.

Meri-Rastilan asemakaavan toteutuminen lisää Kallahden ja todennäköisesti myös Kallahden rantaniityn virkistyskäyttöä. Kulutus paine keskittyy rantaniityn uimarannan viereiseen reunaan. Kauempana uimarannasta niittyä reunustaa järviruovikko, joten niittyalue ei sovellu uimarantakäyttöön. Asemakaava-alueen lähellä sijaitsevat Ison Kallahden ja Aurinkolahden uimarannat tasaavat niityn vieressä olevan uimarannan käyttöpainetta.

Lisääntyvä virkistyskäyttö painottuu pieneen osaan Itämeren boreaaliset rantaniityt -luontotyyppiä. Haitalliset vaikutukset voivat olla kohtalaisia, mutta ne eivät ole luontotyypin pinta-alaan suhteutettuna merkittäviä.

Itämeren boreaaliset hiekkarannat, joilla on monivuotista ruohovartista kasvillisuutta

Itämeren boreaalisten hiekkarantojen kokonaispinta-ala Natura-alueella on melko pieni (0,36 hehtaaria), mutta luontotyypin edustavuus on mainittu Natura-tietolomakkeella hyväksi. Kallahdenharjua reunustavat hiekkarannat ovat kärsineet kulutuksesta ja niiden edustavuus on selvästi heikentynyt. Natura-alueen muissa osissa hiekkarantojen kasvillisuus on säilynyt paremmin.

Asukasmäärän lisääntyminen Meri-Rastilan asemakaava-alueella lisää selvimmin Kallahdenharjun virkistyskäyttöä. Harjua reunustavien hiekkarantojen kasvillisuus ei tule ainakaan toipumaan, vaikka rantojen käyttöä on pyritty vähentämään hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä. Natura-alueen muihin hiekkarantoihin ei kohdistu samanlaista käyttöpainetta. Kapeita hiekkarantoja on myös Natura-alueen saarissa ja yksityiskäytössä olevilla rannoilla, joita ei käytetä yleiseen virkistyskäyttöön.

Lisääntyvän virkistyskäytön aiheuttamat kulutusvaikutukset Itämeren boreaaliset hiekkarannat -luontotyyppiin arvioidaan vähäisiksi tai enintään kohtalaisiksi.

Rannikon laguunit

Rannikon laguunit -luontotyyppi on Natura-tietolomakepäivityksen yhteydessä ehdotettu lisättäväksi Kallahden suojeluperusteisiin. Luontotyypin pinta-alaksi mainitaan 4 ha. Luontotyypin tarkasta sijainnista ei arviointia laadittaessa ollut käytettävissä tietoja, mutta suurin osa siitä sijainnee Kallahden yksityiskäytössä

olevissa poukamissa ja saarten rannoilla. Luontotyyppi kestää kulutusta melko hyvin. Lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset rannikon laguunit -luontotyyppiin eivät ole merkittäviä.

7.3 Asemakaavan vaikutukset Natura-lomakkeella mainittuihin lajeihin

Huomionarvoiset lintulajit

Kallahden Natura-lomakkeella mainituista lintudirektiivin liitteen I lajeista palokärki on metsälintu ja muut lajit vesilintuja, lokkilintuja ja kahlaajia. Lomakkeella mainituista lajeista kalatiira ja lapintiira pesivät alueen luodoilla (sekayhdyskunnissa vuosittain noin 50–80 paria), ja muualla pesiviä räyskiä käy alueella kalastamassa. Muut lomakkeella mainitut lintudirektiivin lajit ovat muuttoaikaisia vieraita.

Natura-alueen linnustolle arvokkain alue on Kallahden rantaniityn matalikko, joka on muuttolintujen suosima levähdys- ja ruokailualue. Paikalle kerääntyy sekä keväisin että syksyisin puolisuokeltajorsia, tukkasotkia, telkkiä ja joutsenia. Matalan veden aikaan paikalla ruokailee myös kahlaajalintuja. Eniten lintuja on huhtikuussa ja syys–lokakuussa. Yksilömäärät vaihtelevat suuresti vuodesta toiseen ja myös päivästä toiseen. Niihin vaikuttavat muuttoaikaiset sääolot, merenkäynti ja todennäköisesti myös ihmisen aiheuttamat häiriöt (Alleco 2015).

Tärkeimmät lintujen pesimäluodot on rauhoitettu luonnonsuojelualueiksi, joissa on pesimäaikainen maihinnousukielto. Meri-Rastilan asemakaavan myötä lisääntyvä virkistyskäyttö ei vaikuta luodoilla pesiviin lintuihin, eikä palokärkeen, joka ei ole ihmisen aiheuttamalle häiriölle erityisen herkkä laji.

Veneilyn ja muun vesillä liikkumisen lisääntyminen voi heikentää rantaniityn matalikon merkitystä lintujen ruokailualueena. Lintumäärät ovat suurimpia uimakauden ja vilkkaan veneilykauden ulkopuolella. Virkistyskäytön lisääntyminen vesialueella ajoittuu lähinnä lintujen muuttokauden ulkopuolelle. Tämän vuoksi virkistyskäytön lisääntyminen ei merkittävästi heikennä Natura-alueen pesimälinnustoa tai alueen merkitystä lintujen muuttoaikaisena lepäily- ja ruokailupaikkana. Meri-Rastilan asemakaavavasta aiheutuvia haittoja vähentää myös se, että lintujen suosimat alueet sijaitsevat melko kaukana kaava-alueelta.

Huomionarvoiset kasvilajit

Alueella esiintyvät huomionarvoiset kasvilajit (käärmeenkieli, ketomaruna, merinätkelmä, särmäputki ja suola-arho) ovat rantaniittyjen ja hiekkarantojen kasveja, jotka eivät kovin hyvin kestä tallaamista ja maaston kulumista. Meri-Rastilan asemakaavan myötä lisääntyvä virkistyskäyttö saattaa lisätä huomionarvoisiin kasvilajeihin kohdistuvaa rasitusta. Sopivia kasvupaikkoja on mm. eri puolilla Kallahden rantaniittyä ja myös yksityiskäytössä olevilla rannoilla. Osa kasvupaikoista saattaa kärsiä virkistyskäytön lisääntymisestä, mutta lajit eivät ole vaarassa hävitä alueelta.

Harjuyökkönen

Harjuyökkönen on melko harvinainen koivulla ja muillakin lehtipuilla elävä perhoslaji, jota tavataan monenlaisista metsistä. Lajille tärkeintä lienee sopiva ravintokasvi ja pienilmasto. Meri-Rastilan asemakaavan ei voi arvioida vaikuttavan lajin esiintymiseen Kallahden Natura-alueen puolella.

7.4 Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Asemakaavan mukaisen rakentaminen tapahtuu taajama-alueen sisällä ja Natura-alueen ulkopuolella. Meri-Rastilan täydennysrakentaminen ei katkaise eläimille tärkeitä kulkureittejä eikä kasvien leviämiseen sopivia alueita.

Asemakaavalla ei ole merkittäviksi arvioituja vaikutuksia Natura-alueen suojeleperusteina mainittuihin luontotyypeihin. Suurimmat muutokset Natura-alueella aiheutuvat virkistyskäytön lisääntymisestä. Virkistyskäytön aiheuttama kulutus kohdistuu vain pieneen osaan Natura-alueesta.

Vaikutukset Natura-alueen ekologiseen eheyteen eivät ole merkittäviä.

7.5 Yhteisvaikutukset

Helsingin uudessa yleiskaavassa ei osoiteta uutta rakentamista Kallahdelle. Yleiskaava mahdollistaa kuitenkin asutuksen tiivistämistä Vuosaaren alueella. Uusi asutus pienentää Vuosaaren virkistysalueita ja samalla lisää Kallahden Natura-alueen virkistyskäyttöä. Valtaosa uudesta rakentamisesta toteutuu Meri-Rastilan asemakaava-alueella. Muu rakentaminen tapahtuu kauempana Natura-alueesta. Yleiskaavan mukaisella maankäytöllä ja Meri-Rastilan asemakaavalla ei ole merkittäviä, Kallahden Natura-alueeseen kohdistuvia yhteisvaikutuksia.

Helsingin itäisen saariston asemakaavaehdotuksessa osoitetut uudet rantarakennuspaikat voivat lisätä veneilijöiden määrää Natura-alueella. Tämä voi vaikuttaa heikentävästi Natura-alueen alueen suojeleperusteena olevaan vedenalaiset hiekkasärkät -luontotyyppiin. Riskinä ovat polttoainepäästöt, veneiden ankkurit sekä mahdollinen pohjaa pitkin tapahtuva kalastus, jotka kaikki ovat haitallisia alueen vesikasviyhteisöille.

Natura-alueen vesialueisiin voi kohdistua yhteisvaikutuksia myös Vuosaaren sataman laivaväylästä. Mahdolliset öljypäästöt voivat kulkeutua Natura-alueen puolelle, jossa ne vaikuttaisivat sekä kasvillisuuteen että linnustoon. Mahdollisia öljytms. päästöjä lukuun ottamatta laivaväylällä ei ole arvioitavissa olevia merkittäviä vaikutuksia Natura-alueelle.

Natura-alueelle tehdyt hoito- ja käyttösuunnitelmat pyrkivät ohjaamaan alueen käyttöä ja hoitoa siten, että suojeltavat luontoarvot säilyvät. Suunnitelmissa ei esitetä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena olisi lisätä Natura-alueen virkistyskäyttöä tai muuta käyttöä.

Edellä esitetyillä hankkeilla ja suunnitelmilla ei arvioida olevan merkittäviä Kallahden Natura-alueeseen kohdistuvia yhteisvaikutuksia Meri-Rastilan asemakaavan kanssa.

7.6 Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Meri-Rastilan asemakaavan haitalliset Natura-vaikutukset liittyvät virkistyskäytön lisääntymiseen. Asemakaavan toteutuminen ei aiheuta uusia kielteisiä vaikutuksia, mutta se voi voimistaa alueella todettuja haittoja. Haittoja on pyritty ehkäisemään laatimalla ja toteuttamalla hoito- ja käyttösuunnitelma Kallahdenharjun ja Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualueille (Lammi 2014a, b). Suunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden riittävyttä tulee seurata ja toimenpiteitä tarvittaessa tehostaa.

Kallahden matalikko on esitetty uudeksi luonnonsuojelualueeksi. Matalikon suojeleminen edistäisi Natura-alueen suojeleminen, sillä se mahdollistaisi tarvittaessa nykyistä tiukemmat liikkumisrajoitukset Natura-alueella. Luonnonsuojelualueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma (Alleco 2016), jonka toteuttaminen edistää Natura-alueen suojeleminen säilymistä.

Natura-alueelle mahdollisesti kohdistuvia haittoja voidaan vähentää myös parantamalla ja ulkoilu- ja virkistyspalveluja Vuosaaren asuinalueen tuntumassa. Tällöin Kallahdenniemen käyttöpaine vähenisi.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kallahden harju-, niitty- ja vesialueet on luontodirektiivin perusteella suojeltu Natura 2000 -alue, jonka suojeluperusteina on viisi luontotyyppiä. Natura-alue käsittää osan Kallahdesta sekä siihen liittyviä vesialueita. Meri-Rastilan alueelle Kallahden pohjoispuolelle on valmisteilla asemakaava ja asemakaavan muutos, joka kasvattaisi alueen asukaslukua noin 3300–4600 asukkaalla. Asemakaava-alue rajautuu pieneltä osin Natura-alueeseen, mutta uudisrakentaminen tapahtuu kokonaan Natura-alueen ulkopuolella.

Arvioinnissa tarkastellaan Meri-Rastilan asemakaavan toteutumisen vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteina oleviin luontoarvoihin. Merkittävin kaavasta aiheutuva muutos on virkistyskäytön lisääntyminen Natura-alueeseen kuuluvilla maa- ja vesialueilla (harjumuodostuma, rantaniitty, merenpinnanalainen matalikko).

Lisääntyvän virkistyskäytön arvioidaan vaikuttavan haitallisesti harjumuodostumien metsäisiin luontotyyppisiin, Itämeren boreaalisiin rantaniittyihin, Itämeren boreaalisiin hiekkarantoihin sekä paikoin myös vedenalaisiin hiekkasärkkiin. Edellä mainittuihin luontotyyppisiin kohdistuu jo nykyisin huomattavaa virkistyskäytöstä aiheutuvaa haittaa, joka näkyy kasvillisuuden ja maaperän kulumisena. Asukasluvun muutoksen perusteella laskettuna Meri-Rastilan asemakaavan toteutuminen lisää virkistyskäyttöä Natura-alueen lähiosassa enintään n. 15 % ja kauempana kaava-alueelta vähemmän.

Luontotyyppisiin kohdistuva rasitus ei arvioinnin mukaan kasva merkittävän paljon. Arvioinnissa ei ilmennyt muitakaan seikkoja, joiden perusteella Natura-alue

eelle kohdistuisi kaavan toteutumisesta huomattavaa haittaa. Haittojen lieventäminen edellyttää alueelle tehtyjen hoito- ja käyttösuunnitelmien toteuttamista ja toimenpiteiden riittävyyden seuranta.

Käytettävissä olevien tietojen ja tehdyn asiantuntija-arvioinnin perusteella Meri-Rastilan asemakaavan ja asemakaavan muutoksen toteutuminen ei todennäköisesti merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi Kallahden harju-, niitty- ja vesialueet on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

9 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. 2. korjattu painos. – Ympäristöopas 46:1–194.
- Alleco 2016: Kallahden matalikon luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelma. – Alleco Oy ja Helsingin kaupungin ympäristökeskus.
- Cole, D. N. 2004: Monitoring and Management of Recreation in Protected Areas: The Contributions and Limitations of Science. – Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 2.
- Ellermaa, M. 2018: Helsingin tärkeät lintualueet ja merkittävä linnusto 2017. – Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja 2018:8. 121 s.
- Erävuori, L., Lammi, E. & Routasuo, P. 2015: Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024 ja metsäverkostaselvitys. – Sito Oy, Ympäristösuunnittelu Enviro Oy ja Helsingin kaupungin ympäristökeskus.
- Ramboll 2015: Kaupunkikaava: Helsingin uusi yleiskaava. Natura-arviointi. – Ramboll Finland Oy ja Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.
- Suomen latu ja Espoon kaupunki 2011: Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus Sulka II -hanke. Espoon ulkoilumahdollisuuksien selvitys 2011.
- Euroopan komissio 2000: Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset. – Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Luxemburg.
- Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ry. 2016: Ote Tiira-lintutietojärjestelmän havainnoista Kallahden matalikon alueelta, 21.2.2016.
- Lammi, E. 2014a: Kallahdenharjun luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelma 2014–2023. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 18/2014. 19 s + liitteet.
- Lammi, E. 2014b: Kallahden rantaniityn luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelma 2014–2023. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 19/2014. 21 s + liitteet.
- Söderman, T., 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi: kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.

Syväranta J. & Leinikki J. 2015: Kallahden matalikon vedenalaisen luonnon kartoitus 2015. – Alleco Oy, raportti 18/2015. 74 s.

Ympäristöministeriö 2012: Merkittävien ympäristövahinkojen korjaaminen. Opas menettelyistä. – Ympäristöministeriön raportteja 2/2012.